

Др Аиџила И. Дудаџ, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
A.Dudas@pf.uns.ac.rs

ОСВРТ НА РЕГУЛАТИВУ САОБРАЗНОСТИ И ГАРАНЦИЈЕ У МАЂАРСКОМ ПРАВУ – Пример транспозиције Директиве 1999/44/ЕЗ у општа правила уговорног права*

Сажетак: Мађарска је Директиву 1999/44/ЕЗ о одређеним аспектима продаје робе широке употребе и праћећим гаранцијама транспоновала у домаће право изменама Грађанског законика из 1959. године, усвојених 2002. године, уместо инкорпорисањем правила Директиве у Закон о заштити произача из 1997. године. Такав приступ показао је бројне предности када се упоређи са правом Србије. Код нас је, наиме, Закон о заштити произача из 2010. године уредио саобразност и гаранцију, што нужно намеће потребу разграничења домена примене ових институција, с једне, и одговорности за материјалне недостиге испуњење и гаранције за исправно функционисање продајне ствари из Закона о облигационим односима, с друге стране. Транспонованом Директиве у овим правима уговорног права у мађарском Грађанском законнику из 1959. године јединствено су уређене одговорности за материјалне недостиге и гаранција. Ова правила важе за све уговоре, при чему је број одредаба које се примењују само у произачком контексту релативно мали.

Осим тога, мађарско право може да послужи као пример исправног система у којем усклађено функционишу уговорна и законска гаранција. Уговорна гаранција, као и одговорности за материјалне недостиге испуњења (саобразности), јединствено је уређена у Законнику како за произачке уговоре, тако и за оне који то нису. Осим ње, постоји неколико случајева обавезне (законске) гаранције усвојених уредбама Владе. При том је домен примене обе врсте гаранције јасно одређен. Нејасна исправна природа и домен

* Чланак је настао као резултат рада на научноистраживачком пројекту Правног факултета Универзитета у Новом Саду под називом *Правна традиција и нови исправни изазови*.

примене гаранције из Закона о облигационим односима Србије по усвајању Закона о заштити и пројекцији из 2010. године, који уводи уговорну гаранцију у пројекцијом контексту, иако је је једна од неактивних последица трансформационе Директиве 1999/44/ЕЗ у посебан закон о заштити и пројекцији, а не у овим правилима уговорној праву.

Овај предлог је задржао и нови мађарски Грађански законик из 2013. године: одговорност за материјалне недостиге испуњења (саобразност) и гаранција остају уређене у оквиру ових правила уговорној праву. Задржан је систем обавезних гаранција установљених уредбама Владе. Значајну новину представља увођење непосредне одговорности произвођача за несаобразност робе у домаће право. У истражу је инсистирао који се помиње у Директиви 1999/44/ЕЗ, али је државама чланицама остављена слобода да ли ће га увести, односно задржати у својим правилима. Мађарска је искористила ову могућност и уредила непосредну одговорност произвођача за несаобразност, додуше више од десет година по трансформацији Директиве. И овај инсистирао је уређен у оквиру ових правила уговорној праву, при чему се примењује само у пројекцијом контексту.

Кључне речи: саобразност, одговорност за материјалне недостиге испуњења, уговорна гаранција, законска гаранција, непосредна одговорност произвођача за несаобразност.

1. ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК ИЗ 1959. ГОДИНЕ ПРЕ ТРАСПОНОВАЊА ДИРЕКТИВЕ 1999/44/ЕЗ

Први грађански законик Мађарске усвојен је 1959. године, у друштвеним околностима и времену који уопште нису погодвали развоју потрошачког права. У то време једино је Закон о унутрашњој трговини садржавао спорадичне одредбе о заштити потрошача. У тзв. „економији оскудице“, у којој се налазила привреда Мађарске пре промене са државно-планске на тржишну економију крајем осамдесетих година прошлог века, ниво правне заштите потрошача и тзв. потрошачка свест били су на врло ниском нивоу.¹

Након закључења уговора о придруживању Европској заједници 1994. године, интензивирају се радови на хармонизацији домаћег права са заједничком правном тековином, што је обухватало и потребу транспоновања директива из области правне заштите потрошача. Први значајан резултат

¹ Éva Nagy, *A vevő-fogyasztó tradicionális jogai ingó adásvétel hibás teljesítése esetén* [Традиционална права купца-потрошача у случају извршења са недостатком уговора о продаји покретне ствари], докторска дисертација одбрањена на Правном факултету Универзитета у Сегедину, 2014, 278.

тих напора представља усвајање Закона о заштити потрошача 1997. године², али је он садржавао само мали број одредаба посвећених грађанскоправној заштити потрошача.

У том правном амбијенту је почетком миленија требало у мађарско право транспоновати Директиву 1999/44/ЕЗ о одређеним аспектима продаје робе широке потрошње и пратећим гаранцијама.³ Доктрина је истицала да у овом процесу не треба очекивати никакав „коперникански обрт“, имајући у виду да Грађански законик из 1959. године располаже сасвим адекватном регулативом о одговорности за материјалне недостатке испуњења и гаранцији за уредно извршење уговора.⁴

У погледу начина како је требало остварити усклађивање домаћег права са Директивом 1999/44/ЕЗ, размотрене су две могућности. Једна је била да се устроје специјална правила о потрошачкој купопродаји, која би се унела у Закон о заштити потрошача или у сам Грађански законик, као посебна врста купопродаје. Истицано је у доктрини да би овакав метод имао ту привидну предност што не би реметио постојећи систем општих правила уговорног права. Међутим, он би имао тај недостатак што би се нужно наметнула питања тумачења и разграничења од општих правила уговорног права, уколико би се нова правила потрошачке купопродаје, као засебна целина, унела у Грађански законик. Није се чинила срећнијом ни алтернатива да се ова посебна правила унесу у Закон о заштити потрошача, јер би се онда у том закону испреплитале норме јавно и приватноправне природе, при чему би и у овом случају настао проблем утврђивања домена примене два различита скупа правила о одговорности за материјалне недостатке испуњења и гаранцији. Друга могућност је била тзв. системска интеграција правила потрошачке купопродаје у Грађански законик, тако што би се поједина општа правила уговорног права тако изменила да обухвате и посебности потрошачке купопродаје.⁵ Она је на крају добила већинску подршку стручне и научне јавности, те је законодавац 2002. године изменио одредбе Грађанског законика из 1959. године.⁶ Измене су ступиле на снагу 1. јула 2003. године

² Закон бр. CLV. о заштити потрошача [1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről].

³ Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees

⁴ Lajos Vékás, „A fogyasztói adásvételről szóló EK-irányelv és átültetése a magyar polgári jogba” [Директива ЕЗ о потрошачкој купопродаји и њено транспонување у грађанско право Мађарске], *Magyar Jog*, бр. 2000/11., стр. 646-660, на стр. 647.

⁵ Vékás 2000, 650.

⁶ Закон бр. XXXVI. из 2002. године о изменама и допунама IV Закона из 1959. године о Грађанском законнику Републике Мађарске, као и других закона ради хармонизације са комунитарним правом у области заштите потрошача [2002. évi XXXVI. Törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény, valamint egyes törvények fogyasztóvédelemmel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról].

које су, осим оних које је наметала потреба транспоновања Директиве 1999/44/ЕЗ у мађарско право, дотицале и других питања у материји приватно-правне заштите потрошача. Тако, новелиране су одредбе о гаранцији, као једног од средстава обезбеђења уредног извршења уговора⁷, правила о извршењу уговора⁸, општа правила о затезној камати⁹ и посебна која се односе на обавезу плаћање затезне камату између привредних организација¹⁰, правила о последицама неизвршења, тј. повреди уговора¹¹, односно унета је дефиниција потрошача и потрошачког уговора у Грађански законик.¹² Осим тога, овим законом измењен је Закон о заштити потрошача из 1997. године, Закон о одговорности произвођача ствари са недостатком из 1993. године, као и Закон о делатности привредног оглашавања из 1997. године.

2. ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК ИЗ 1959. ГОДИНЕ ПОСЛЕ ТРАНСПОНОВАЊА ДИРЕКТИВЕ 1999/44/ЕЗ

2.1. Одговорност за материјалне недостатке испуњења

Изменама Грађанског законика из 1959. године, усвојених 2002. године, ревидирана су општа правила уговорног права, пре свега у вези са одговорношћу за материјалне недостатке испуњења и уговорних гаранција. Интеграција правила Директиве 1999/44/ЕЗ у општа правила уговорног права је у тој мери глатко остварена да се постигла чак и термилошка уједначеност. У Законику се говори само о одговорности за материјалне недостатке испуњења, како у потрошачком контексту, тако и ван њега. Саобразност (*conformity*) из Директиве ни термилошки није нашла своје место у Законику.

Међу општим правилима о материјалним недостацима испуњења (један од могућих начина повреде уговора) Законик прописује да се у двостраном уговору испуњење обавезе дужника¹³ сматра манљивим, ако предата ствар у време испуњења нема својства утврђена прописом или уговором.¹⁴ Уколико је поверилац у време закључења уговора знао за недостатак или му он није могао остати непознат, дужник се ослобађа одговорности.¹⁵ Недостатком

⁷ МГЗ-1959 (2003), 248.§.

⁸ МГЗ-1959 (2003), 277-278.§.

⁹ МГЗ-1959 (2003), 301.§.

¹⁰ МГЗ-1959 (2003), 301А§.

¹¹ МГЗ-1959 (2003), 305-311.§.

¹² МГЗ-1959 (2003), 685.§. т. а), d) и е).

¹³ Законик користи термин дужник за страну у уговору коју терети одговорност за материјалне недостатке испуњења, а термин поверилац за другу страну која стиче захтев за њихово отклањање. Из овог разлога ће и у овом раду ови термини бити у употреби.

¹⁴ МГЗ-1959 (2003), 305.§ ст. (1).

¹⁵ МГЗ-1959 (2003), 305А§ ст. (1).

у испуњењу сматра се и нестручна инсталација ствари, ако је она била обавеза продавца или лица које поступа по његовим налозима, као и нестручна инсталација од стране купца, ако је она последица недостатка у упутству. Законик изричито прописује да је ништава уговорна одредба којом се на штету потрошача одступа од одредаба о последицама материјалног недостатка испуњења.¹⁶ Из овога произлази да су одредбе о одговорности за материјалне недостатке ван потрошачког контекста диспозитивне природе, док су у односу између потрошача и продавца/трговца једнострано когентне (мешовите, диспозитивно-когентне).¹⁷

У случају потрошачког уговора, све док се не докаже супротно, треба претпоставити да је недостатак постојао у тренутку извршења уговора, уколико се појави у року од шест месеци од дана испуњења, осим ако је ова претпоставка неспојива са природом недостатка или саме ствари.¹⁸

Права повериоца у случају материјалног недостатка испуњења јединствено су уређена за све уговоре, како за оне који настају у потрошачком контексту, тако и за оне ван њега. Поверилац може да захтева отклањање несавесности оправком или заменом ствари.¹⁹ Уколико би то било немогуће или би представљало несразмерне трошкове за дужника, или дужник не покаже спремност за отклањање недостатка, односно није га отклонио у примереном року, поверилац може да захтева смањење цене или раскид уговора.²⁰ Осим тога, Законик предвиђа и право повериоца да недостатак отклони на терет дужника.²¹ Једина одредба која се односи само на потрошачке уговоре је она која прописује да се од наведеног редоследа у остваривању права може одступити само у корист потрошача.²² То значи да је овај редослед у ванпотрошачком контексту диспозитиван и стране могу од њега одступити, док је у потрошачком контексту једнострано императиван.

Законик прописује различите рокове обавештавања дужника о недостатку и различите рокове у којима се наведена права могу остварити, зависно од тога да ли се у својству повериоца налази потрошач.

У уговору који се не квалификује као потрошачки, поверилац је дужан да у најкраћем могућем року по уочавању недостатка обавести дужника.²³

¹⁶ МГЗ-1959 (2003), 305.§ ст. (2).

¹⁷ О називу правних норми на српском језику које омогућавају одступање само у одређеном правцу, редовно у корист слабије стране, још увек влада термилошка неуједначеност. О различитим терминима који се користе вид. Владимир В. Водинелић, *Грађанско право – Увод у грађанско право и Ојшћии гео грађанској права*, Београд 2012, стр. 145.

¹⁸ МГЗ-1959 (2003), 305А§ ст. (2).

¹⁹ МГЗ-1959 (2003), 306.§ ст. (1) т. а).

²⁰ МГЗ-1959 (2003), 306.§ ст. (1) т. б).

²¹ МГЗ-1959 (2003), 306.§ ст. (3).

²² МГЗ-1959 (2003), 306.§ ст. (5).

²³ МГЗ-1959 (2003), 307.§ ст. (1).

У потрошачком уговору се обавештавање сматра благовременим уколико је учињено у року од два месеца од уочавања недостатка.²⁴ Одступање од овог правила сматра се ништавим.²⁵

Поверилац може остварити своја права по основу материјалног недостатка у застарном року од шест месеци од дана испуњења обавезе.²⁶ У потрошачком уговору је овај рок две године и ништава је одредба уговора којом се предвиђа краћи рок. У потрошачком уговору стране могу уговорити и краћи рок у случају да је предмет уговора коришћена ствар, али не краћи од једне године.²⁷

Уколико је прописом или техничким стандардом предвиђен рок употребе производа краћи од шест месеци, односно две године у потрошачком уговору, наведени рокови за остваривање права се скраћују на рок употребе.²⁸ Ако је предмет уговора животиња, рок је 60 дана.²⁹

Наведени застарни рокови се рачунају у оквиру преклузивног рока од годину дана од дана испуњења, односно у року од три године ако се ради о ствари намењеној трајној употреби (на пример, аутомобили), у случају да поверилац из оправданих разлога није могао да оствари своја права по основу материјалног недостатка, посебно ако недостатак због његове или природе саме ствари која је предмет уговора није могао да уочи у наведеним застарним роковима. Ако је прописом одређен минимални рок употребе у трајању дужем од три године, преклузивни рок траје исто толико.³⁰ Ова правила су диспозитивна, осим у случају потрошачке купопродаје у вези са којом Законик прописује да је ништава уговорна одредба којом се предвиђа краћи рок од три године у случају ствари намењеној трајној употреби.³¹

Важна је одредба Законика која изричито прописује да се права по основу материјалног недостатка испуњења могу остварити и по протеклу наведених рокова у виду приговора против захтева за остваривањем потраживања друге стране.³²

2.2. Гаранција за уредно извршење уговора

Слично саобразности, односно одговорности за физичке недостатке испуњења, по изменама Грађанског законика из 1959. године, усвојених 2002. године, и гаранција је, као вид средства обезбеђења потраживања, једин-

²⁴ МГЗ-1959 (2003), 307.§ ст. (2).

²⁵ МГЗ-1959 (2003), 307.§ ст. (3).

²⁶ МГЗ-1959 (2003), 308.§ ст. (1).

²⁷ МГЗ-1959 (2003), 308.§ ст. (4).

²⁸ МГЗ-1959 (2003), 308.§ ст. (1).

²⁹ МГЗ-1959 (2003), 308.§ ст. (2).

³⁰ МГЗ-1959 (2003), 308А§ ст. (1).

³¹ МГЗ-1959 (2003), 308А§ ст. (2).

³² МГЗ-1959 (2003), 308С§.

ствено уређена правилима општег уговорног права. У овом случају је још више дошла до изражаја интенција законодавца да се уместо задржавања старих правила и транспонована нових правила из Директиве 1999/44/ЕЗ, општа правила подигну на тај ниво да одговарају стандарду Директиве. На то указује и то да је домен примене само једне од одредаба о гаранцији ограничен на потрошачке уговоре.

Грађански законик из 1959. године предвиђа да страна која је по основу уговора или прописа дужна да гарантује извршење уговора без недостатка, за време трајања гаранције ослобађа се одговорности само ако докаже да је недостатак настао после извршења уговора. Гаранција не утиче на права повериоца која има на основу закона.³³ Према томе, одредбе Законика о гаранцији односе се како на ону која настаје на основу уговора (уговорна гаранција), тако и на ону која настаје на основу прописа (законска гаранција). Обим одговорности издаваоца гаранције одређује се на основу уговора или прописа којима се заснива, као и на основу садржине оглашавања које је издавалац гаранције објавио.³⁴ У оквиру гарантног рока поверилац било када може да истакне дужнику постојање недостатка у испуњењу.³⁵ Законик прописује сходну примену правила о остваривању права по основу материјалног недостатка испуњења на остваривање права по основу гаранције.³⁶

Законик посебно уређује садржину изјаве о гаранцији у вези са потрошачким уговором. Она мора да садржи име и адресу издаваоца гаранције, садржину гаранције, временски период и територију на коју се односи, као и начин остваривања права по основу гаранције. Осим тога гаранција мора да садржи изјаву о томе да она не утиче на права потрошача која има по основу закона. На захтев потрошача, изјава о гаранцији мора се сачинити у писаном облику или на другом трајном медију, те му ставити на располагање. Законик оставља могућност да се у случају обавезне гаранције прописом одреде додатни елементи које мора да садржи изјава о гаранцији. Напослетку, Законик изричито прописује да повреда наведених правила о изјави о гаранцији не утиче на пуноважност обавезе њеног издаваоца.³⁷

2.3. Посебна законска гаранција за трајна потрошна добра

Мађарска је устројила и неколико обавезних (законских) режима гаранције. На основу овлашћења из Грађанског законика³⁸, обавезне гаранције

³³ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (1).

³⁴ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (2).

³⁵ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (4).

³⁶ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (5).

³⁷ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (3).

³⁸ МГЗ-1959 (2003), 248. § ст. (1).

установљавају се уредбама Владе. Најзначајнија је обавезна гаранција за трајна потрошна добра³⁹, али постоји још и обавезна гаранција за стамбене објекте⁴⁰, као и обавезна гаранција за поједине услуге оправке и одржавања⁴¹. Оне су настале у периоду после измена Грађанског законика из 1959. године, усвојених 2002. године, и учестало се мењају. Најновије измене усвојене су у јуну 2020. године⁴², али ће нове одредбе које се односе на гаранцију за трајна потрошна добра ступити на снагу 1. јануара 2021. године⁴³. Према томе, систем обавезних гаранција у мађарском праву данас више нема за своју законску подлогу Законик из 1959. године, већ нови из 2013. године. Имајући међутим у виду да су они усвојени у време важења претходног Законика, са изменама из 2002. године, целисходно их је приказати у овом делу рада који је посвећен регулативи Законика из 1959. године.

У прилогу Уредбе о обавезној гаранцији за трајна потрошна добра дат је детаљан списак производа који се сматрају трајним потрошним добрима, те потпадају под домен њене примене. То су углавном сви технички производи и моторна возила, под условом да њихова вредност премашује износ од 10.000 форинти (око 30 евра). Испуњење обавезе по законској гаранцији терети продавца са којим је потрошач закључио уговор.⁴⁴ Уколико је произвођач добровољном гаранцијом обезбедио потрошачу већа права у односу на правила Уредбе, на потрошача прелазе сва права која би продавац у регресном поступку по уговорној гаранцији могао да оствари од произвођача.⁴⁵

Гарантни рок је по важећем тексту Уредбе годину дана, при чему је додатно истакнуто да се он по својој природи сматра преклузивним.⁴⁶ Од 1. јануара 2021. године једногодишњи рок ће да се примењује само на ствари чија је вредност од 10.000 до 100.000 форинти, док ће на ствари чија је вред-

³⁹ Уредба Владе бр. 151/2003. (IX. 22.) о обавезној гаранцији за поједина трајна потрошна добра [151/2003. (IX. 22.) *Korm. Rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról*].

⁴⁰ Уредба Владе бр. 181/2003. (XI. 5.) о обавезној гаранцији у вези изградњом стамбених некретнина [181/2003. (XI. 5.) *Korm. rendelet a lakásépítéssel kapcsolatos kötelező jótállásról*].

⁴¹ Уредба Владе бр. 249/2004. (XIII. 27.) о обавезној гаранцији за поједине услуге оправке и одржавања [249/2004. (VIII. 27.) *Korm. rendelet az egyes javító-karbantartó szolgáltatásokra vonatkozó kötelező jótállásról*].

⁴² Уредба Владе бр. 270/2020. (VI. 12.) о изменама Уредбе Владе бр. 151/2003. (IX. 22.) о обавезној гаранцији за поједина трајна потрошна добра и Уредбе Владе бр. 249/2004. (VIII. 27.) о обавезној гаранцији за поједине услуге оправке и одржавања [270/2020. (VI. 12.) *Korm. rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet, valamint az egyes javító-karbantartó szolgáltatásokra vonatkozó kötelező jótállásról szóló 249/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet módosításáról*]

⁴³ Уредба 270/2020. (VI. 12.) 1.§ ст. (1).

⁴⁴ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 9.§ ст. (1).

⁴⁵ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 1.§ ст. (4).

⁴⁶ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 2.§ ст. (1).

ност преко 100.000 форинти, али не већа од 250.000 форинти, рок обавезне гаранције бити две године, док ће гарантни рок за ствари вредније од 250.000 форинти бити три године.⁴⁷

Гарантни рок почиње да тече предајом робе потрошачу, односно њеним стављањем у функцију, ако то врши продавац или лице које је он ангажовао.⁴⁸ Продавац потрошачу издаје гарантни лист у форми која омогућава добру читљивост садржине гаранције до краја гарантног рока.⁴⁹ Уредба прописује минималну садржину гарантног листа⁵⁰ и захтева да се у њему изричито истакне да се гаранцијом не задире у права која потрошач по основу закона има⁵¹ (права по основу саобразности и уговорне гаранције, ако она постоји).

Права потрошача по основу законске гаранције ограничена су на оправку или замену производа. Уредба прописује да потрошач захтев за оправку може да оствари непосредно и од сервисне службе која је означена у гарантном листу.⁵² Приликом оправке могу се користити само нови резервни делови.⁵³ Роба која се уграђује, односно која је тежа од 10 кг или је неподобна да се превози у јавном саобраћају као ручни пртљаг, осим возила, мора се оправити на месту где је она стављена у функцију.⁵⁴ Уколико се оправка не може остварити на лицу места, продавац или овлашћени сервисер, уколико је захтев за отклањање несаобразности потрошач поднео директно овлашћеном сервисеру, дужан је да организује демонтажање, одвожење, а по поправци довожење и монтирање производа.⁵⁵ Овим се настојало стати на пут пракси продавца, односно овлашћених сервисера да отклањање несаобразности условљавају тиме да потрошач врати производ.

Најзначајније су одредбе Уредбе које се односе на посебно право потрошача да тражи замену производа у случају ако се несаобразност појави у року од три радна дана од дана куповине, односно стављања производа у функцију. У овом случају је продавац дужан да одмах замени производ, и не приступа се његовој оправци, под условом да недостатак саобразности онемогућава његову наменску употребу. Посебно истиче Уредба да се испуњење ове обавезе продавца не примењују на претходно већ споменуте одредбе Грађанског законика, по којима продавац може да одбије да замени

⁴⁷ Уредба 270/2020. (VI. 12.) 1.§ ст. (1).

⁴⁸ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 2.§ ст. (2).

⁴⁹ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 3.§ ст. (1).

⁵⁰ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 3.§ ст. (3).

⁵¹ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 3.§ ст. (4).

⁵² Уредба 151/2003. (IX. 22.) 5.§ ст. (1).

⁵³ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 5.§ ст. (2).

⁵⁴ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 6.§ ст. (1).

⁵⁵ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 6.§ ст. (2).

производ уколико ако би замена представљала несразмерне трошкове.⁵⁶ Обавеза продавца да замени производ у року од три дана од дана преласка ризика на потрошача је, дакле, безусловна, јер не зависи од тога да ли је производ могуће оправити.

У судској и управној пракси се као спорно појавило питање да ли продавац има право да испита да ли се недостатак може приписати у кривицу потрошача (на пример неправилно руковање од стране потрошача) и у том случају да ли може да одбије захтев за заменом производа.⁵⁷ Врховни суд Мађарске (Курија) је у једној одлуци из 2016. године потврдио по овом питању једнообразну праксу тржишне инспекције и судова, према којој продавац нема право да испита разлог недостатка, ако је потрошач захтев изјавио у року од три дана од дана преласка ризика на њега, већ мора да замени производ, ако утврди да недостатак онемогућава његову наменску употребу. Уколико се утврди да се разлог недостатка може приписати у кривицу потрошача, тј. да производ у тренутку прелаза ризика није био манљив, продавац може да захтева од потрошача накнаду штете према општим правилима грађанскоправне одговорности.⁵⁸

3. НОВИ ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК ИЗ 2013. ГОДИНЕ

На новом грађанском законнику Мађарске радило се дуго и предано, почев од 1999. године. После 14 година рада на њему, који су обележавали турбулентнији периоди⁵⁹, коначно је усвојен 2013. године и ступио на снагу

⁵⁶ Уредба 151/2003. (IX. 22.) 7.§.

⁵⁷ Вид. детаљније Antal Hámosi, „A fogyasztói szavatossági és jótállási igények intézésének szabályozása és gyakorlata” [Регулатива и пракса решавања захтева потрошача по основу саобразности и гаранције], *Magyar Jog*, бр. 2019/4., стр. 212-219.; Antal Hámosi, „A fogyasztói szavatossági és jótállási igénye” [Захтев потрошача по основу саобразности и гаранције], *Gazdaság és jog*, бр. 2017/12., стр. 21-23.

⁵⁸ Одлука Врховног суда Мађарске (Курије) бр. Kfv.II.37.507/2015/3.

⁵⁹ Влада је наимае 2007. године укинула мандат дотадашње комисије за израду нацрта Грађанског законика и задатак на припремању коначног нацрта поверила стручном тиму Министарства правде, чији је коначан законски предлог Народна скупштина усвојила 2009. године. Међутим, тадашњи председник републике одбио је да га прогласи. Не обазривши се на суспензивни вето председника републике, скупштинска већина је 2010. године поново усвојила Законик, чије ступање на снагу председник републике више није могао да спречи. У међувремену је професор Векаш Лајош, председник претходне комисије, приредио засебан текст нацрта грађанског законика који је 2008. године објавио. Вид. *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez* [Стручни предлог за нацрт новог Грађанског законика], уредник: Lajos Vékás, Complex – Wolters Kluwer, Budapest, 2008. Једна од првих законодавних мера нове скупштинске већине после избора 2010. године било је укидање „првог“ новог Грађанског законика и поновно поверавање израде нацрта законика претходној комисији. Она је сачинила коначан нацрт који је 2013. године усвојен као „други“ нови

15. марта 2014. године. Током рада на нацртима истицано је у доктрини да се у новом грађанском законнику неће суштински мењати правила о одговорности за материјалне недостатке испуњења, устројена у старом законнику, изменама од 2002. године.⁶⁰ Из овог разлога нови Грађански законик је у суштини задржао правила о јединственој регулативи одговорности за недостатке испуњења и гаранцији за извршење уговора, која обухвата потрошачке уговоре и оне који се не могу квалификовати као такви. Само су поједина правила ових института мењана, али је опредељење да се јединствено уреде у Грађанском законнику остало непромењено. Најзначајнију новину, међутим, представља установљавање непосредне одговорности произвођача за материјални недостатак производа.

3.1. Одговорност за материјалне недостатке испуњења

У вези са одговорношћу за материјалне недостатке испуњења уговора, нови Грађански законик у претежном делу преузима регулативу из Законика из 1959. године, али садржи и неке новине. Тако, кодификатори нису сматрали потребним нагласити да се и неправилна инсталација или монтажа производа сматра манљивим извршењем уговора. Уколико је инсталација или монтажа производа обавеза продавца, онда грешка у извршењу ових радњи представља повреду уговорне обавезе продавца, која је већ санкционисана по слову Законика. Ако је, међутим, грешка у инсталацији или монтажи производа коју је извршио купац резултат недостатка у упутству које је уз производ обезбедио продавац, такав случај ће се према општим правилима уговорног права такође тумачити као грешка у извршењу уговора, те није потребно ни овај случај посебно уредити међу правилима о одговорности за материјалне недостатке испуњења.⁶¹

Новину представља и одредба новог Грађанског законика која изричито прописује да суд није везан тужбеним захтевом повериоца у погледу досуђивања неког права по основу одговорности за материјалне недостатке испуњења, али без захтева повериоца не може да досуди оно којем се обе странке противе.⁶² Без ове одредбе би требало одбити захтев повериоца поводом

Грађански законик. Вид. детаљније Јожеф Салма, „О кодификационом историјату мађарског грађанског права и о новом мађарском Грађанском законнику“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 2/2014, стр. 49-67.; Атила Дудах, „О поступку усвајања новог Грађанског законика Републике Мађарске“, *Зборник Мајнице српске за друштвене науке*, бр. 135 из 2011. године, стр. 93-111.; Атила Дудах, „О (коначно) новом Грађанском законнику Републике Мађарске из 2013. године“, *Зборник Мајнице српске за друштвене науке*, бр. 2 из 2014. године, стр. 337-346.

⁶⁰ Lajos Vékás у: Стручни предлог, 825.

⁶¹ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1575.

⁶² МГЗ-2013, 6:161. § ст. (1).

једног права, уколико је он неоснован, а поверилац би остварење другог права могао захтевати у новом поступку. Ради избегавања таквих неправичних исхода по интересе повериоца, законодавац је сматрао целисходним да се одступи од основног начела парничног поступка по којем је суд везан тужбеним захтевом повериоца и омогући суду да досуди право које поверилац није захтевао, под условом да се њему не противи ниједна странка.⁶³

Нови Грађански законик суштински није изменио правила о роковима обавештавања дужника о материјалном недостатку, али јесте правила о систему застарених и преклузивних рокова остваривања права. Највећи значај има укидање преклузивних рокова. Као образложење се истиче да је губитак субјективног права због преклузије најстрожа грађанскоправна последица услед протека времена, која је оправдана само у изузетним случајевима. Остваривање права по основу материјалног недостатка испуњења не спада у такве случајеве.⁶⁴ Осим тога, оба законика предвиђају да се права по основу одговорности за материјалне недостатке могу остварити и по протеку рокова у облику приговора, што је контрадикторно појму преклузивног рока. Уклањањем преклузивних рокова из материје одговорности за материјалне недостатке испуњења отклања се и ова противуречност.⁶⁵ Укидањем преклузивних рокова губе смисао одредбе посебних прописа којима су установљени дужи преклузивни рокови у односу на оне утврђене старим Закоником.⁶⁶

У погледу застарених рокова, нови Законик изменио је рок од шест месеци за остваривање права на рок од 12 месеци у ванпотрошачком контексту.⁶⁷ У вези са потрошачким уговором остаје рок од две године, односно рок од најмање годину дана за половну робу, из претходног Грађанског законика.⁶⁸ Нови Законик је укинуо посебан рок застарелости захтева по основу материјалног недостатка од 60 дана који се односио на животиње, и увео рок од 5 година за непокретности.⁶⁹

Напоследку, нови Законик је другачије уредио однос правила о одговорности за материјалне недостатке испуњења и одштетне одговорности. Претходни законик је наиме прописао да поверилац осим права на основу материјалног недостатка, има право на накнаду штете према општим правилима деликтног права⁷⁰, што је подразумевало могућност остварења одштетног захтева у општем року застарелости од пет година. Нови Законик међутим

⁶³ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1585.

⁶⁴ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1590.

⁶⁵ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1590.

⁶⁶ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1591.

⁶⁷ МГЗ-2013, 6:163.§ ст. (1).

⁶⁸ МГЗ-2013, 6:163.§ ст. (2).

⁶⁹ МГЗ-2013, 6:163.§ ст. (3).

⁷⁰ МГЗ-1959 (2003), 310.§.

прописује да накнади штете има места само онда ако материјални недостатак није отклоњен оправком или заменом. Одштетни захтев се може остварити у роковима застарелости права по основу материјалног недостатка, али и по наступању застарелости потраживања накнаде штете, ако се право остварује у виду приговора.⁷¹

3.2. Директна одговорност произвођача за материјалне недостатке производа

Законик је увео и један нови институт: установио је непосредну одговорност произвођача због недостатка производа (*termékszavatosság*), која се примењује само у потрошачком контексту⁷². Правни основ представљали су рецитали 23 и 24, односно чл. 12 Директиве 1999/44/ЕЗ, који предвиђају могућност држава чланица да устроје механизам директне одговорности произвођача за несаобразност, односно обавези држава чланица да обавесте Комисију о томе ако су установиле такав посебан режим одговорности. Није Мађарска једина чланица Европске уније која је искористила ову могућност предвиђену Директивом. Непосредну одговорност произвођача за материјалне недостатке производа установиле су, на пример, и Шпанија и Португал.⁷³

Нови Законик предвиђа право потрошача да у случају недостатка покретне ствари (производа) пуштене у промет у оквиру комерцијалне делатности захтева од произвођача да недостатак отклони (тј. да га оправи), или да га замени, ако се отклањање недостатка не може остварити у примереном року без повреде интереса потрошача.⁷⁴ Према томе, права по основу материјалног недостатка производа ограничена су у директној одговорности произвођача на његову оправку или замену. Умањење цене или раскид уговора потрошач може да захтева само од продавца, а не и од произвођача, јер са њим потрошач није у уговорном односу.⁷⁵ Одговорност произвођача је дакле непосредна, тј. не зависи од тога да ли је потрошач прво тражио остварење својих права од продавца. Потрошач може паралелно поставити захтев и према продавцу, према правилима о одговорности за материјалне недостатке испуњења, и према произвођачу према правилима о његовој непосредној одговорности за недостатке производа. У случају неоснованог захтева према једном, може се остварити захтев према другом, али се захтеви не могу кумулативно остварити.⁷⁶

⁷¹ МГЗ-2013, 6:174.§ ст. (2).

⁷² István Kemenes у: *Комментар а Polgári Törvénykönyvhöz* [Коментар Грађанског законика], уредник: Lajos Vékás и Péter Gárdos, 2. том, Complex – Wolters Kluwer, Budapest 2014 (у даљем тексту: Коментар МГЗ-2013), стр. 1598.

⁷³ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1597.

⁷⁴ МГЗ-2013, 6:168.§ ст. (1).

⁷⁵ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1598.

⁷⁶ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1600.

У овом контексту Законик даје дефиницију недостатка која је ужа од оне коју садржи одредба о одговорности за материјалне недостатке испуњења: произвођач непосредно одговара за недостатак у производу, уколико производ у време његовог пуштања у промет није испуњавао прописане стандарде квалитета или није располагао особинама које је произвођач дао у његовом опису.⁷⁷

Такође, и правила и рокови по којима се ова одговорност остварује показују велику сличност са правилима и роковима по којима се остварује одговорност произвођача ствари са недостатком.

Произвођач се ослобађа одговорности за недостатак 1) ако докаже да производ није произвео у оквиру своје пословне или самосталне делатности; 2) ако се недостатак према стању науке и технике у тренутку пуштања производа у промет није могао уочити или је 4) недостатак последица обавезне примене прописа или одлуке надлежног органа.⁷⁸ На потрошачу је терет доказивања да је производ имао недостатак у тренутку његовог пуштања у промет, док је на произвођачу терет доказивања чињенице да постоји околност која искључује његову одговорност.⁷⁹ Осим ових разлога искључења одговорности, произвођач неће одговарати ни онда ако докаже да није испуњен примарни услов, тј. да је производ он ставио у промет у оквиру своје редовне пословне или самосталне делатности. Тако, произвођач не одговара ако докаже да је производ неко други ставио у промет без његове сагласности или знања, или ако је на пример производ предат потрошачу из хуманитарних разлога.⁸⁰

Потрошач је дужан да произвођача без одлагања обавести о уоченом недостатку. Као и у случају одговорности за материјалне недостатке испуњења, Законик прописује да ће се обавештење сматрати благовременим, уколико је учињено у року од два месеца од дана његовог уочавања. Потрошач не губи своја права по основу недостатка чак ни онда ако је произвођача обавестио након протекла рока од два месеца, али је тада дужан да му надокнади штету проистеклу прекорачењем рока за обавештавање.⁸¹ Произвођач одговара за материјални недостатак производа у преклузивном року од две године од дана његовог пуштања у промет.⁸² Како произвођач и потрошач нису у уговорном односу, као дан почетка рока не може се узети дан извршења уговора, као у случају одговорности продавца за материјалне недостатке

⁷⁷ МГЗ-2013, 6:168. § ст. (2).

⁷⁸ МГЗ-2013, 6:168. § ст. (3).

⁷⁹ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1599.

⁸⁰ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1599.

⁸¹ МГЗ-2013, 6:169. § ст. (1).

⁸² МГЗ-2013, 6:169. § ст. (2).

испуњења.⁸³ Под тренутком пуштања у промет сматра се тренутак када је производ изашао из сфере контроле произвођача, а не када је ту врсту производа уопште пласирао на тржиште.⁸⁴ Напослетку, Законик прописује да се у случају промене титулара права својине на производу, права по основу недостатка у производу према произвођачу остварује нови власник.⁸⁵ Мада то Законик изричито не прописује, али из примене ових одредаба на потрошачки контекст произилази да и нови власник мора да се квалификује као потрошач.⁸⁶

3.3. Гаранција за исправно функционисање производа

Нови Грађански законик из 2013. године је добрим делом преузео одредбе претходног о гаранцији за уредно испуњење уговора. Међутим, овај институт у новом Законнику није уређен у оквиру правила о средствима обезбеђења и учвршћења уговора (испуњења обавеза), већ у контексту последица повреде уговора, одмах непосредно после одговорности за материјалне недостатке испуњења и новог института одговорности произвођача за материјални недостатак производа. Као разлог овог другачијег номотехничког приступа истиче се да гаранција, упркос ширем могућем домену примене, своју примену готово без изузетка налази у функцији отклањања последица извршења уговора са недостатком.⁸⁷

У односу на одредбе претходног Законика, нови више не прописује минималну садржину изјаве о гаранцији у потрошачком уговору. Као образложење наводи су да је одредба претходног Законика о минималној садржини изјаве о гаранцији била *lex imperfecta*, тј. њена повреда по себи није повлачила правне санкције. Из овог разлога се наводи у литератури да је целисходније да се таква одредба предвиди у посебном закону о заштити потрошача.⁸⁸

Изричито је прописано да у случају преноса власништва на ствари која је предмет уговора, права по основу гаранције остварује нови власник.⁸⁹ У истом смислу је одредбе претходног Законика тумачила судска пракса, али су кодификатори новог Законика сматрали целисходним да посебно истакну природу гаранције, која подразумева удаљавање од релативне структуре уговорног односа.⁹⁰ Имајући у виду да одредбе о гаранцији припадају правилима општег уговорног права, ни првобитни, ни накнадни власник не

⁸³ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1599.

⁸⁴ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1599.

⁸⁵ МГЗ-2013, 6:170.§.

⁸⁶ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1600.

⁸⁷ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1600.

⁸⁸ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1601.

⁸⁹ МГЗ-2013, 6:172.§.

⁹⁰ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1603.

мора да има својство потрошача да би остварио права по основу гаранције. Разуме се, у случају обавезне (законске) гаранције по основу релевантних уредаба Владе, у својству како првобитног, тако и накнадног власника ствари мора бити потрошач, јер је домен њихове примене ограничен на потрошачки контекст.⁹¹

Нови Законик је изменио и правила о роковима обавештавања издаваоца гаранције о уоченом недостатку, као и правила о роковима у којима поверилац може да оствари своја права по основу гаранције. Према претходном Законнику, уколико је поверилац у гарантном року обавестио њеног издаваоца о недостатку, сам захтев по основу гаранције могао је да оствари у општем року застарелости од пет година. Кодификатори новог Законика нису желели да задрже ово правило. Зато Законик прописује да се права по основу гаранције могу остварити у гарантном року. Уколико издавалац гаранције по позиву повериоца у одговарајућем року не удовољи његовом захтеву, поверилац може судским путем да захтева остваривање својих права у преклузивном року од три месеца од дана истека рока за испуњење захтева који је поверилац одредио у свом позиву упућеном даваоцу гаранције за отклањање недостатка, чак онда ако је гарантни рок истекао.⁹²

4. ЗАКЉУЧАК

Директива 1999/44/EЗ је у мађарско право транспонована једним законом из 2002. године којим су измењене одредбе Грађанског законика из 1959. године о повреди уговора и њеним последицама, пре свега о одговорности за материјалне недостатке испуњења и гаранцији за уредно испуњење уговора. То је имало за последицу да су правила општег уговорног права о одговорности за материјалне недостатке испуњења и гаранцији измењена у том смислу и мери да се тиме оствари транспозиција Директиве. Овим је заправо правна заштита купца према општим правилима уговорног права подигнута на ниво који захтева Директива, уместо да се устроји један посебан и строжи правни режим који би важио само у потрошачком контексту. Осим тога, инкорпорисањем правила потрошачког права о саобразности и гаранцијама у општа правила уговорног права створен је јединствен правни режим правних последица материјалних недостатака испуњења, чиме је избегнута замка паралелног уређивања потрошачке саобразности и гаранције, с једне, и одговорности за материјалне недостатке испуњења и уговорне гаранције, с друге стране, што одликује правно уређење овог питања у праву Србије. Код нас, наиме, одговорност за материјалне недостатке испуњења

⁹¹ István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1603.

⁹² István Kemenes у: Коментар МГЗ-2013, стр. 1604.

и гаранција за исправно функционисање ствари уређене су у Закону у облигационим односима⁹³, тј. у материји општег уговорног права, док саобразност и гаранција у Закону о заштити потрошача⁹⁴. Двоструки колосек правне регулативе појмовно истоветних или врло сличних института, али се претпостављеним одвојеним доменом примене, редовно ствара проблем утврђивања домена њихове примене. Тако се у нашем праву после другог Закона о заштити потрошача из 2010. године, усвојеног у надлежности Републике Србије, којим је уведена саобразност из Директиве 1999/44/ЕЗ у домаће право, оправдано може поставити питање да ли се правила Закона о облигационим односима о одговорности за материјалне недостатке испуњења примењују и у потрошачком контексту. Једино исправним се чини закључак да се у потрошачком контексту примењују одредбе Закона о заштити потрошача о саобразности, док ван потрошачког контексту одредбе Закона о облигационим односима о одговорности за материјалне недостатке испуњења.⁹⁵ Примена правила ЗОО на питања која нису уређена у ЗЗП, могућа је под условом да се њима не умањује степен заштите права који потрошач има према ЗЗП.⁹⁶ Јединствени режим правила о одговорности за материјалне недостатке испуњења, који би се примењивао у потрошачком контексту и ван њега, какав постоји у мађарском праву, или макар темељније усклађивање регулативе у ЗЗП са правилима ЗОО, решио би проблем одређивања домена примене ова два института.

Затим, у мађарском праву је устројен систем у којем усклађено функционишу уговорна и законска гаранција. Уговорна гаранција уређена је у складу са Директивом 1999/44/ЕЗ, такође на јединствен начин, у правилима општег уговорног права, док је законска гаранција уређена уредбама Владе. У нашем праву правна природа гаранције из Закона о облигационим односима, без некадашњег Закона о стандардизацији, а под „притиском“ одредаба о гаранцији у Закону о заштити потрошача, постала је нејасна. Неспорно је да је гаранција у ЗЗП уговорне природе, јер није обавезна, већ зависи од њеног издаваоца да ли потрошачу жели да обезбеди додатна права у односу на она која има према правилима о саобразности. Ако је она добровољна, каква је онда гаранција према ЗОО? Док је важио некадашњи Закон о стандар-

⁹³ Закон о облигационим односима – ЗОО, *Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља и *Службени гласник РС*, бр. 18/2020.

⁹⁴ Закон о заштити потрошача – ЗЗП, *Службени гласник РС*, бр. 62/2014, 6/2016 – други закон и 44/2018 – други закон.

⁹⁵ Марија Караникић Мирић, „Усклађеност српског потрошачког права са Директивом 99/44/ЕЗ о продаји робе широке потрошње и пратећим гаранцијама“ стр. 173-191. у: *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије*, књига: 1. уредник: Стеван Лилић, Правни факултет у Београду, Београд 2011, стр. 179.

⁹⁶ М. Караникић Мирић 2011, 190.

дизацији, све до 2005. године, који је предвиђао обавезно издавање гаранције уз сваки производ који се може сматрати техничком робом, гаранција из ЗОО се сматрала законском. Међутим, каква је она сада, када више нема законских одредаба које би прописивале обавезно издавање гаранције? Чини се основаним закључак да је и гаранција из ЗОО такође уговорна⁹⁷, али тада имамо проблем одређивања домена примене две паралелне уговорне гаранције. Закључак би требало да буде сличан оном у вези са одговорношћу за материјалне недостатке испуњења из ЗОО и саобразности из ЗЗП: гаранција из ЗПП се примењује у потрошачком праву, док гаранција из ЗОО у свим односима који се не могу квалификовати као потрошачки.⁹⁸ И у овом случају је могућа примена ЗОО на питања која нису уређена ЗЗП, ако се тиме не умањује степен правне заштите према ЗЗП.⁹⁹ Мађарско право се може узети као пример који показује да се уговорна и законска гаранција могу ускладити и паралелно постојати, и у светлу комунитарног потрошачког права. Јединственим уређивањем гаранције у материји општег уговорног права (Грађански законик) устројен је јединствени режим уговорне гаранције, при чему су јасно дефинисана правила која се примењују само у потрошачком контексту. Осим њега постоји и режим обавезних (законских) гаранција у складу са уредбама Владе, које се примењује само у потрошачком контексту.

Напослетку, Мађарска је у новом Грађанском законнику из 2013. године искористила могућност понуђену Директивом 1999/44/ЕЗ да устроји *нејо-средну одговорност произвођача* за несаобразност производа, при чему су у овом случају права потрошача ограничена на оправку или замену производа. Директна одговорност произвођача за несаобразност добија свој прави значај у случају када уз производ није издата произвођачка/увозничка гаранција, а продавац је престао да постоји или је постао инсолвентан, а несаобразност се показала у року саобразности.¹⁰⁰ Наш законодавац је приликом усвајања Закона о заштити потрошача из 2010. године уредио одговорност произвођача за несаобразност производа¹⁰¹. Она је била супсидијарна и акцесорна која наступа тек ако продавац не испуни своје обавезе по основу несаобразности према потрошачу.¹⁰² У важећем Закону о заштити потрошача из 2014. године, међутим, више није предвиђена одговорност произвођача за несаобразност, чак ни супсидијарна и акцесорна, каква је постојала у закону из

⁹⁷ Ђорђе Николић, „Гаранција и неке контроверзе у вези са уређењем гаранције у актуелном српском праву“, *Зборник Правног факултета у Нишу*, бр. 81, 2018, стр. 51-68, на стр. 63-64.

⁹⁸ Ђ. Николић 2018, 65.

⁹⁹ М. Караникић Мирић 2011, 190.

¹⁰⁰ Марија Караникић Мирић, „Шта је ново у српском уговорном (потрошачком) праву?“ стр. 127-146. у: *Правни кајацијетей Србије за евројске инјетрације*, књига: 5. уредник: Стеван Лилић, Правни факултет у Београду, Београд 2010, на стр. 138-139.

¹⁰¹ Закон о заштити потрошача – ЗЗП2010, *Службени јласник РС*, бр. 73/2010, чл. 54. ст. 8.

¹⁰² М. Караникић Мирић 2011, 182.

2010. године. Прописивањем одговорности произвођача на несаобразност, пре свега његове непосредне одговорности, како је урађено у новом мађарском Грађанском законнику из 2013. године, додатно би се унапредио ниво заштите потрошача по основу саобразности у нашем праву у ситуацији када је продавац постао инсолвентан или престао да постоји.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Vékás, Lajos, „A fogyasztói adásvételről szóló EK-irányelv és átültetése a magyar polgári jogba” [Директива ЕЗ о потрошачкој купопродаји и њено транспоноване у грађанско право Мађарске], *Magyar Jog*, бр. 2000/11., стр. 646-660.
- Водинелић В., Владимир, *Грађанско право – Увод у грађанско право и Ойцији део грађанској праву*, Београд 2012
- Дудаш, Атила, „О поступку усвајања новог Грађанског законика Републике Мађарске”, *Зборник Мајице српске за друштвене науке*, бр. 135 из 2011. године, стр. 93-111.;
- Дудаш, Атила, „О (коначно) новом Грађанском законнику Републике Мађарске из 2013. године”, *Зборник Мајице српске за друштвене науке*, бр. 2 из 2014. године, стр. 337-346.
- Караникић Мирић, Марија, „Усклађеност српског потрошачког права са Директивом 99/44/ЕЗ о продаји робе широке потрошње и пратећим гаранцијама“ стр. 173-191. у: *Перспективе имплементације европских стандарда у правни систем Србије*, књига: 1. уредник: Стеван Лилић, Правни факултет у Београду, Београд, 2011
- Караникић Мирић, Марија, „Шта је ново у српском уговорном (потрошачком) праву?” стр. 127-146. у: *Правни капацитети Србије за европске имплементације*, књига: 5. уредник: Стеван Лилић, Правни факултет у Београду, Београд 2010
- Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz [Коментар Грађанског законика], уредник: Lajos Vékás и Péter Gárdos, Complex – Wolters Kluwer, Budapest 2014
- Nagy, Éva, *A vevő-fogyasztó tradicionális jogai ingó adásvétel hibás teljesítése esetén* [Традиционална права купца-потрошача у случају извршења са недостатком уговора о продаји покретне ствари], докторска дисертација одбрањена на Правном факултету Универзитета у Сегедину, 2014.
- Николић, Ђорђе, „Гаранција и неке контроверзе у вези са уређењем гаранције у актуелном српском праву“, *Зборник Правног факултета у Нишу* бр. 81, 2018, стр. 51-68.
- Csécsey, Andrea, „A szerződések hibás teljesítése, szavatosság, jótállások, minőségi kifogások kezelése“ [Извршење уговора са недостатком, одговорност за материјалне недостатке, гаранција, решавања приговора на квалитет извршења уговора] стр. 71-96 у: *Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel* [Приватноправна заштита потрошача у Мађарској – с освртом на европско право], уред. Veronika Szikora, издавач: A Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete, Debrecen, 2010.
- Hámori, Antal, „A fogyasztó szavatossági és jótállási igénye” [Захтев потрошача по основу саобразности и гаранције], *Gazdaság és jog*, бр. 2017/12., стр. 21-23.

- Hámori, Antal, „A fogyasztói szavatossági és jótállási igények intézésének szabályozása és gyakorlati” [Регулатива и пракса решавања захтева потрошача по основу саобразности и гаранције], *Magyar Jog*, бр. 2019/4., стр. 212-219.
- Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez* [Стручни предлог за нацрт новог Грађанског законика], уредник: Lajos Vékás, Complex – Wolters Kluwer, Budapest, 2008
- Салма, Јожеф, „О кодификационом историјату мађарског грађанског права и о новом мађарском Грађанском законнику“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 2/2014, стр. 49-67.

ИЗВОРИ ПРАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees

ПРОПИСИ – МАЂАРСКА

- Закон бр. CLV. о заштити потрошача [1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről]
- Закон бр. XXXVI. из 2002. године о изменама и допунама IV Закона из 1959. године о Грађанском законнику Републике Мађарске, као и других закона ради хармонизације са комунитарним правом у области заштите потрошача [2002. évi XXXVI. Törvény a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény, valamint egyes törvények fogyasztóvédelemmel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról]
- Уредба Владе бр. 151/2003. (IX. 22.) о обавезној гаранцији за поједина трајна потрошна добра [151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról]
- Уредба Владе бр. 181/2003. (XI. 5.) о обавезној гаранцији у вези изградњом стамбених некретнина [181/2003. (XI. 5.) Korm. rendelet a lakásépítéssel kapcsolatos kötelező jótállásról]
- Уредба Владе бр. 249/2004. (XIII. 27.) о обавезној гаранцији за поједине услуге оправке и одржавања [249/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet az egyes javító-karbantartó szolgáltatásokra vonatkozó kötelező jótállásról]
- Уредба Владе бр. 270/2020. (VI. 12.) о изменама Уредбе Владе бр. 151/2003. (IX. 22.) о обавезној гаранцији за поједина трајна потрошна добра и Уредбе Владе бр. 249/2004. (VIII. 27.) о обавезној гаранцији за поједине услуге оправке и одржавања [270/2020. (VI. 12.) Korm. rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet, valamint az egyes javító-karbantartó szolgáltatásokra vonatkozó kötelező jótállásról szóló 249/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet módosításáról]

ПРОПИСИ – СРБИЈА

- Закон о облигационим односима, *Службени лист* СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Службени лист* СРЈ, бр. 31/93, *Службени лист* СЦГ, бр. 1/2003 – Уставна повеља и *Службени лист* РС, бр. 18/2020.
- Закон о заштити потрошача, *Службени лист* РС, бр. 62/2014, 6/2016 – други закон и 44/2018 – други закон.
- Закон о заштити потрошача, *Службени лист* РС, бр. 73/2010

Attila I. Dudás, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
A.Dudas@pf.uns.ac.rs

Conformity of Goods and Guarantee in Hungarian Law – Example of Transposition of Directive 1999/44/EC by Amending the General Rules of Contract Law

Abstract: *In 2002 Hungary transposed the Directive 1999/44/EC on certain aspects of sale of consumer goods and associated guarantees, by amending the Civil code of 1959, rather than integrating the rules of the Directive into the then-effective Law on the Protection of Consumers of 1997. Such an approach reveals some advantages if compared to the Serbian law. Namely, in Serbia the former Law on the Protection of Consumers of 2010 introduced special rules pertaining to conformity and guarantees in consumer sales contracts. Consequently, the need arose to limit their scope of application from the general rules of the Law on Obligations of 1978 on the conformity and guarantees. By the transposition of the rules of Directive into the Hungarian Civil code a unique set of rules on conformity and guarantees has been created that has a general scope of application. While they are applicable to all contracts, the number of special rules applicable only to consumer sales contract is in fact relatively small. Furthermore, Hungarian law provides an example of coordinated functioning of commercial and obligatory guarantees. Commercial guarantee is, like conformity, regulated uniformly in the Civil code, applicable to both consumer and non-consumer contracts. Apart from commercial guarantees, there are several obligatory guarantees in Hungarian law introduced by decrees of the government, whereby their scope of application is clear. In contrast, the legal nature and scope of application of guarantee under the Law on Obligations in Serbia became vague after the adoption of the former Law on the Protection of Consumers of 2010, which introduced commercial guarantees in consumer sale contracts. This is also one of the negative implications of the transposition of Directive 1999/44/EC into the Law on the Protection of Consumers, instead of incorporating them into the rules of general contract law.*

The main legislative approach adopted in the former Hungarian Civil Code has not been changed in the new Code from 2013 either: conformity and guarantee remain regulated by the general rules of contract law. Obligatory guarantees introduced by decrees of the government also remain in force. A significant novelty

in the new Code is the introduction of a direct liability of the produced or consumer goods, a legislative possibility offered by Directive 1999/44/EC.

Keywords: *conformity of goods, commercial guarantee, obligatory guarantee, direct liability of the producer for non-conformity.*

Датум пријема рада: 17.11.2020.